

Barceló, les ombres d'un imperi

El dilluns dia 4 de maig, cap a les vuit del capvespre, la plaça de Santa Eulàlia, al centre de Palma, era plena de gom a gom de cotxes amb xofer, oficials i privats, que deixaven davant les escales principals de l'església uns selectes passatgers. Polítics com el secretari d'Estat de Turisme, Joan Mesquida; el conseller de Presidència del govern, Albert Moragues; la portaveu del Govern, Joana Barceló; la batllessa de Palma, Aina Calvo; la presidenta del Consell de Mallorca, Francina Armengol; i representants de tots els partits no volgueren faltar a la missa que era a punt de començar. Al mateix temps, uns altres luxosos autos privats anaven arribant, i deixaven a peu d'escala els patriarques d'algunes de les famílies més riques de tot l'estat espanyol –i, en algun cas, del món–, com Gabriel Escarrer, president del Grup Sol. Tampoc no hi mancaren representants de totes les associacions d'empresaris de les Illes. Quina avinentesa havia reunit la flor i nata de la vida política, econòmica i social de les Balears? El funeral de Sebastià Barceló, de 79 anys. Per ventura el nom no diu gran cosa al lector. Però si diem que qui rebia el condol era el seu germà Gabriel –president honorari del Grup Barceló–, el fill d'aquest i nebot del finat –Simón Pedro Barceló– i el fill del traspasat –Simón Barceló–, actualment els dos màxims dirigents del Grup Barceló d'hotels i agències de viatges –entre més negocis–, potser s'entendrà per què s'havia aplegat una concurrència tan il·lustre. Era el darrer adéu a un dels grans del turisme mallorquí, balear i internacional. Perquè el Grup Barceló, ara liderat sobretot pel jove Simón Pedro (Palma, 1966), és una de les empreses transnacionals més importants del món, i va grim-pant per arribar més amunt, més lluny, acumulant beneficis any rere any, invertint per tot el planeta. Simón Pedro és la tercera generació d'una empresa que vol ser familiar i que va ser creada ara fa 75 anys.

El llibre de Joan Buades 'Do not disturb Barceló' treu a la llum els aspectes més foscos de l'imperi turístic mallorquí de la família Barceló.

Quan Sebastià es va morir, tota la premsa illenca se'n va fer ressò. Tots els estaments polítics, socials i empresarials en lloaren la vida i la gestió empresarial al capdavant del Grup Barceló, juntament amb el seu germà. Ni un mot de crítica. De fet, a les Illes les crítiques al món hotelier no sovintegen pas gaire, tret d'algun article d'opinió escadusser. La normalitat és l'adulació.

Per ventura aquesta situació canviarà quan arribarà a les llibreries un llibre escrit per un ex-polític, llicenciat en filologia, professor de secundària i actiu combatent ecologista, actualment investigador del Grup d'Investigació de la Sostenibilitat i el Territori de la Universitat de les Illes Balears. Es diu Joan Buades. Fou diputat per Eivissa al Parlament balear (1999-2003) al capdavant d'Els Verds d'Eivissa. Durant aquella legislatura,

en què donà suport als governs progressistes del pacte de progrés balear i del Consell d'Eivissa, Buades es mostrà com un diputat sovint díscol. Els enfrontaments amb el PSOE el menaren a trencar el pacte eivissenc, però no el balear. Després del 2003 fou assenyalat pel seu radicalisme com un dels responsables de la derrota de tot el progressisme el 2003. Tanmateix, el fet cert és que Buades defensa allò que defensava, mentre que els seus ex-companys polítics han canviat força d'opinió. N'és un exemple el cas de la taxa sobre les estades turístiques –l'ecotaxa–, per la qual cada turista havia de pagar un euro el dia, a fi d'anar creant un fons destinat a millorar el medi de les Balears. L'ecotaxa, que va marcar aquella legislatura i a la qual s'oposaren aferrissadament les grans patronals, especialment les grans cadenes turístiques –com Sol i Barceló–, ara és un simple record del qual ningú de l'esquerra governamental ja no parla. De fet, el PSOE renuncià a tornar a imposar-la. Buades, que deixà la política el 2003, es dedica ara a una nova forma de lluita: la investigació crítica –un àmbit pràcticament verge– de l'immens negoci hotelier, fruit de la qual apareix aquests dies a les llibreries *Do not disturb Barceló*. *Viaje a las entrañas del un imperio turístico*, el seu tercer llibre sobre el turisme. Una obra d'investigació que es llegeix fàcilment, molt ben documentada i que probablement serà d'allò més polèmica. És la primera vegada que s'escriu i es publica un llibre d'aquestes característiques, que posa en qüestió una de les grans empreses turístiques balears.

EL TEMPS avança alguns dels eixos de l'obra de Buades, extractats directament del llibre.

Turbocapitalisme. “L’apoteosi del turbocapitalisme del darrer mig segle ha estat possible gràcies a la creació de poderosos conglomerats empresarials capaços d’operar pràcticament sense limitacions legals ni democràtiques i sense miraments amb la natura en àmplies regions del planeta. Aquestes empreses transnacionals (ETN) han protagonitzat un creixement espectacular d’ençà de principi dels anys 70 [...]. L’hegemonia del capitalisme financer, especulatiu, discorre paral·lelament a l’expansió de les ETN. Les poc més de 8.000 transnacionals operatives fa quatre dècades van esdevenir 40.000 en acabar el segle i eren el doble un lustre després [...]. La clau de l’èxit d’aquestes corporacions s’ha de rastrejar, tanmateix, en la seva *invisibilitat* quotidiana. Els negocis transiten majoritàriament a través de paradisos fiscals desconeguts pel gran públic –les *places financeres* de Londres i Nova York, especialment. Complementàriament, en el seu procés de creixement es van desprendre de qualsevol propòsit d’especialització i es converteixen en plataformes de negoci molt i molt versàtils –una ETN d’origen financer com ara el Banc de Santander pot participar a la vegada del negoci immobiliari, energètic i hoteler–, cosa que en desdibuixa el rastre als ulls de qualsevol observador no avisat.”

Turisme ETN. “De ser pràcticament irrellevant a principi dels anys 50 –amb prou feines si hi havia 25 milions de turistes transfronterers–, [el turisme] ha passat a ser una indústria de primera línia –el 2007 el nombre de viatgers internacionals fregà els 900 milions– que ha crescut quatre vegades més ràpidament que l’economia global des de final de la Segona Guerra Mundial. De fet, el sector presumeix de ser la *primera indústria del món* i d’aportar més de l’11% del producte brut global. Amb una aura d’*indústria neta, suau* i una baixa exigència en inversions productives i qualificació tècnica, la industrialització turística ha colonitzat importants regions del planeta –el *paradis mediterrani, el llac caribenc...*–, on ha exercit, *de facto*, de cavall de Troia de la modernització capitalista, de la

A dalt, Gabriel Barceló rebut pel dictador espanyol Francisco Franco, l’any 1964. A baix, Sebastià Barceló al Carib.

EL TEMPS

superació de la mentalitat i cultura tradicionals en societats que s’havien mantingut al marge de la industrialització.”

Les ETN turístiques de l’estat espanyol. “Espanya té una responsabilitat més gran en la consolidació de poderoses ETN turístiques. Formalment, 8 de les 64 primeres corporacions hoteleres del món són d’origen espanyol –Sol Melià, NH, Riu, Barceló, Iberostar Occidental, Husa, Fiesta. La gran majoria van néixer a les illes Balears [...]. Malgrat que és un sector econòmic en el qual Espanya constitueix una vertadera superpotència, pràcticament no hi ha investigacions independents sobre la creació i l’expansió d’aquests nous imperis a l’abric de la globalització liberal.”

L’ETN Barceló. “El Grup Barceló, tot i no ser –encara– el primer en magnitud, resumeix els traços més rellevants de l’evolució de l’hoteleria espanyola tradicional cap a la formació d’ETN turístiques [...]. Veurem com una empresa familiar pot aprofitar-se de la conjuntura geopolítica, primer, i de la desregulació neoliberal de l’economia mundial, després, i as-

Fundació Consell d’Espanya – Estats Units

“Simón Pedró Barceló pertany a aquesta fundació creada el 1977. Aquesta poderosa plataforma de negocis i relacions pro-nord-americanes compta amb representants com Antonio Garrigues Walker, a més de 23 transnacionals ibèriques, com ara el Banc de Santander, “la Caixa” i el BBVA, l’armamentística Indra, l’energètica Iberdrola o Telefónica. A més d’una àmplia selecció de grans empreses, és formada també per representants del PSOE i del PP i per la Universitat Complutense de Madrid i la Universitat d’Alcalà”.

(Joan BUADES: Do not disturb Barceló. Edicions Icaria. Barcelona, 2009)

Simón Pedro Barceló

“Les grans transnacionals turístiques defugen el control democràtic”

Joan Buades (Inca, 1963) és professor de llengua i literatura catalanes a l'ensenyament secundari, ex-polític –fou diputat d'Els Verds d'Eivissa– i membre actiu del Grup d'Investigació de la Sostenibilitat i el Territori de la Universitat de les Illes Balears. D'ençà que deixà la política, s'ha dedicat a la investigació sobre turisme. Ha publicat *On brilla el sol: el turisme balear abans del boom* (2004) i *Exportando paraísos: la colonización turística del Planeta* (2007). Aquest *Do not disturb Barceló. Viaje a las entrañas de un imperio turístico* és, doncs, el tercer llibre d'investigació i anàlisi sobre el fenomen del turisme. Es tracta d'una obra d'encàrrec de l'editorial Icaria que entre la setmana passada i aquesta es distribuirà a les llibreries.

PRATS I CAMPS

—Per què el Grup Barceló i no un altre com Sol, per exemple?

—És ver que d'empreses turístiques transnacionals n'hi ha un grapat que podrien ser igualment interessants i que tenen característiques molt semblants. Però el cas de Barceló m'interessà especialment per la discreció de què fa gala sempre, pel seu interès a passar per una empresa familiar, que no cotitza a borsa... Però, en realitat, aquesta voluntat de discreció amaga una de les més importants empreses transnacionals turístiques, que intuec que és la que aprofita més el capitalisme salvatge actual.

—Podeu sintetitzar què heu trobat, investigant el Grup Barceló?

—El fet més rellevant, a parer meu, és que neix com a empresa hotelera a principi dels anys 60 –abans no era una empresa hotelera, malgrat que ells diuen que tenen 75 anys d'activitat–, protegida pel règim franquista, apostant pel turisme de masses a partir de l'hotel Barceló Pueblo, que ja aleshores ofería el *tot inclòs*. I que quan la democràcia s'instal·la a Espanya –cosa que vol dir més controls de tota mena: urbanístics, especialment– emprèn l'estratègia de sortir a fer negoci a fora, en cerca de més paradisos sense risc democràtic, com el Carib. És a dir, cerca nous territoris per colonitzar, com fan totes aquestes empreses transnacionals turístiques que defugen el control democràtic efectiu.

—Us referiu als paradisos fiscals com un dels ele-

ments clau del negoci d'aquestes grans corporacions com la Barceló.

—En efecte, quan el capitalisme desafortat basat en l'especulació financera –això que he anomenat *turbocapitalisme*– s'enlaira –ara fa una vintena llarga d'anys–, les grans empreses turístiques hi veuen una gran oportunitat de negoci. És el moment en què la neteja de capital, que prové tant de l'economia criminal com dels fluxos que s'amaguen a les hisendes públiques dels països d'origen, aboca grans quantitats a la construcció d'hotels i de complexos turístics. No és cap casualitat que siguin detinguts mafiosos a Màlaga o a les Balears, però no a Àvila, posem per cas. Les grans empreses turístiques transnacionals fan passar pels paradisos fiscals molts diners, alhora que d'allà mateix en treuen per gestionar inversions. Quan Barceló, i més empreses sense escrúpols d'aquesta mena, obtenen aquests diners, els inverteixen no tan sols en hotels, sinó en condohotels, grans superfícies comercials, ports esportius, etc., en zones de poc control o gens, com el Carib, i ofereixen grans rendiments assegurats a través dels mateixos paradisos fiscals. Barceló és especialista en això.

—Res d'empresa familiar, doncs?

—S'ha d'anar alerta a identificar com una empresa familiar el Grup Barceló, que, en realitat, és una immensa empresa transnacional que opera arreu del món i que té relacions amb més empreses transnacionals no sempre honestes.

solir un agressiu lideratge empresarial que va molt més enllà del negoci hotelier i que té com a objectiu estratègic formar part del cor central del capitalisme financer mundial”.

Barceló, líder mundial. “Lluny del renou de les fusions i OPA d'uns altres sectors com el de l'energia o el financer, Barceló Hotels & Resorts s'ha convertit en un discret

però autèntic gegant de la indústria turística mundial. Segons el rànquing de les 300 empreses hoteleres més importants del món, confeccionat per la prestigiosa revista nord-americana

Xarxa d'establiments Barceló al món

2007

	Hotels	Oficines d'agències de viatge		Hotels	Oficines d'agències de viatge
ESTAT ESPANYOL	53	374	Bolívia	—	10
RESTA D'EUROPA	28	4	Xile	—	7
Regne Unit	21		Brasil	—	2
Turquia	3		Colòmbia	—	2
Bulgària	2		El Salvador	—	2
República Txeca	1		Guadalupe i Martinica	—	2
Alemanya	1		Guatemala	—	2
Portugal	—	1	Panamà	—	2
ESTATS UNITS	48		Perú	—	2
RESTA D'AMÈRICA	34	127	Puerto Rico	—	2
Mèxic	13	33	Uruguai	—	2
Rep. Dominicana	11	8	Veneçuela	—	2
Costa Rica	5	4	ÀFRICA	3	
Cuba	3		Marroc	1	
Nicaragua	1	2	Tunísia	2	
Equador	1	2			
Argentina	—	37	TOTAL	166	505

Font: Joan BUADES: Op cit.

Fitxa del Grup Barceló

31 desembre del 2007

Hotels	166	Plantilla mitjana ofic. de viatges	1.338
Cambres	42.795	Xifra de negocis (milions euros)	1.675
Plantilla mitjana hotels	23.803	Resultats bruts (milions euros*)	122
Oficines de viatges	505	Fons propis (milions euros)	813

*beneficis abans d'impostos

Font: Joan BUADES: Op cit.

Hotels, la divisió hotelera de Barceló ocupava el número 24 del món el 2007. La progressió no s'atura. Només cinc anys abans era al número 51..."

Modesta discreció. "Des de sempre, Barceló ha fet gala del caràcter familiar com a targeta de presentació

"El grup reconeix tenir tres societats a paradisos fiscals, en estats on no té oferta hotelera"

Gabriel Barceló Oliver, president honorari del

en societat, per bé que aquesta voluntat de *modèstia* no ha de fer oblidar uns permanents resultats excepcionals [...]. Avui, aquesta trajectòria meteòrica es basa en un poderós *holding* empresarial que no té res a envejar al de cap transnacional capdavantera. Barceló Corporació Empresarial S.A. —coneguda normalment per Grup Barceló— engloba formalment només sis empreses, quasi totes amb una participació pràcticament del 100% de la família Barceló [...]. El grup inclou, a més, un conjunt de 92 societats dependents reconegudes a 14 estats diferents: 50 a Espanya, 12 a la República Dominicana, 5 a Mèxic, 6 a Costa Rica, 4 als Estats Units, 4 al Regne Unit, 2 a Suïssa, 2 a la República Txeca, 2 a Alemanya i 1 a Panamà, Turquia, Nicaragua, l'Argentina i Portugal —respectivament.

Les Balears, poc pes. "El pes del negoci fa temps que ha deixat de dependre del seus resultats a Mallorca i a les Balears, on va néixer [...] fa dècades. L'oferta hotelera de Barceló reflecteix un perfil geogràfic plenament internacionalitzat: només set dels seus més de 200 establiments són

grup, i el seu germà Sebastià, que es va morir a principi d'aquest mes de maig.

a les Balears i menys de la quarta part del total són a Espanya.”

Paradisos fiscals. “En una prova més del seu caràcter global, paga la pena d’annotar, com a fet extraordinàriament rellevant, que el grup reconeix tenir tres societats a paradisos fiscals, curiosament en estats on no té oferta hotelera: *Hotel Trading International Inc*, a Panamà, i *Caribbean Hotels Agency, SA* i *Barceló Switzerland SA* a Suïssa. Les dues primeres consten com a dedicades a l’activitat *comercial*, la darrera té una finalitat *patrimonial*. Indubtablement, aquesta circumstància s’ha de situar en una opció estratègica de Barceló d’aprofitar els serrells fiscals d’un ordre financer internacional ple d’oportunitats per a les empreses transnacionals espavilades. [...]. Tot i l’aparença familiar [...], Barceló participa de societats en paradisos fiscals alienes a tota transparència, i depèn, indirectament, dels alts i baixos financers de places bursàtils *off-shore*, com ara Londres o Nova York”.

El origen. “No fa gaire que el grup Barceló ha celebrat 75 anys d’existència [...]. En realitat [...] Viajes Barceló va néixer com a empresa al començament dels anys 60, és a dir,

quan feia quasi trenta anys que Simón Barceló Obrador havia començat amb el primer autocar de línia sense cap vinculació amb el turisme [...]. Els anys 50, especialment, constitueixen un autèntic forat negre a la història turística del grup i en posen en qüestió el suposat caràcter pioner [...]. Només quan es va fer evident el suport del règim dictatorial (de Franco) al desenvolupament sense cap mena de fre de la indústria turística arribà per a Barceló el moment de fer el salt cap el nou negoci.”

Sindicats: la pitjor cadena hotelera espanyola

“La confederació sindical llatinoamericana, REL-UITA, va fer públic un estudi extraordinari l’any 2008 sobre la relació de les cadenes hoteleres espanyoles i les llibertats sindicals. Entre les conclusions, es destaca que de les vint cadenes analitzades, Barceló és la de menys sindicació, és a dir, on més es trepitgen els drets dels treballadors. A 29 dels 38 hotels de Barceló a la zona no hi ha representació sindical, tenint en compte que als quatre de Cuba, que sí que n’hi ha, té caràcter obligatori perquè ho dicta el soci local, el Partit Comunista.”

(Joan BUADES: Op. cit.)

Els Pueblo: l’enlairament. “Va batre un record possiblement mundial en el cas de la construcció del primer hotel vertaderament de la seva propietat, l’Hotel Pueblo Palma [...]. La construcció fou possible gràcies als generosos avançaments dels majoristes britànics que representava, a més d’oferir un 37% de la participació al propietari del solar [...]. És a dir, els Barceló actuaren de catalitzadors de la demanda de més provisió de places dels touoperadors amb els quals comerciava a través de la seva agència de viatges i els diners que arriscaven eren, en realitat, d’aquests i del pro-

Jaume Matas, un treballador més

“Jaume Matas, un economista sense pràctica empresarial, es formà en política sota el govern de Gabriel Cañellas, el president conservador de les Balears entre el 1983 i el 1995. Ha estat dues vegades president de l'arxipèlag (1996-1999 i 2003-2007), envoltat sempre d'escàndols polítics o financers [...]. La seva insuficient victòria electoral el 2007 li va fer abandonar la política. Tot d'una va ser repescat pels Barceló amb un càrrec d'executiu a Barceló Crestline relacionat amb el REIT Platja Hotels & Resorts, i actualment té el domicili a Washington. La seva ocupació exacta és la de “l'obtenció de nous actius hotelers als EUA i al Carib”. A més, Matas s'ofereix a més grups hotelers mallorquins per ‘canalitzar en un futur tota mena d'inversions a Llatinoamèrica’.”

(Joan BUADES: Op. cit.)

pietari del terreny [...]. El projecte rompia motlles [...]. Ocupava una superfície de dues hectàrees i tenia 820 llits. Pels estàndards de l'època, quan la capacitat hotelera mitjana se situava amb prou feines a 50 llits, l'escala de l'hotel era colossal [...]. A més, constituïa un vertader poblat turístic dotat amb multitud de serveis interns que el feien precursor de les ofertes del *tot inclòs* als *resorts* que té el grup a l'exterior [...]. Marcarà una fita en el progrés de la industrialització del turisme a les Balears i a Espanya. Els primers de reconèixer-ho foren les altes jerarquies del règim franquista, començant per l'inclit ministre del ram, Manuel Fraga Iribarne [...]. Juntament amb l'inefable ministre seran presents a la inauguració del nou tipus d'hotel, el dia 4 de juny del 1966, la gent més granada de l'aparell franquista a Mallorca [...]. Instal·lats al nínxol de mercat popular i amb una inversió pròpia marginal, protegits per l'aliança entre els diners dels touoperadors i la pau social imposada per la dictadura, els Barceló s'atreviran a saltar fora de Mallorca per primera vegada. La primera estació serà Eivissa, la segona illa balear lliurada a la industrialització turística forçada. El 1968, als afores del nucli turístic principal, Sant Antoni de Portmany, obrí les portes l'Hotel Ibiza Pueblo. Comptava amb 350 habitacions [...]. El tercer Pueblo implicà anar al punt més proper del continent, a Alacant. Benidorm, la capital de la marca turística Costa Blanca, era un dels principals pols de desenvolupament promoguts pel

franquisme des de final dels 50 amb l'ajut dels majoristes britànics [...]. El 1970 l'Hotel Pueblo Benidorm, amb 600 habitacions i 1.280 places, es feia realitat. El cicle dels Pueblo es tanca amb l'obertura d'un nou establiment a Menorca [...]. Amb 600 habitacions, el Pueblo Menorca es convertia el 1972 en l'establiment hotelier més gran de l'illa.”

Presència arreu del món. “Els resultats cada volta més voluminosos del grup no tenen relació amb el progrés paral·lel de les regions i països on opera. L'extraordinària presència

Halliburton, amic de l'amic

“Si una corporació simbolitza avui la brutalitat i la inhumanitat del capitalisme real, és Halliburton Energy Services, un soci de Farallon, amb qui Barceló comparteix Playa Hotels & Resorts. Presidida per l'ex-vice-president del EUA, Dick Cheney, els seus multimilionaris contractes per proveir de serveis i personal per *guanyar* la guerra de l'Iraq a costa de destruir el país i massacrar-ne els pobles, són objecte de denúncia permanent per part de la majoria de la societat nord-americana, a més de nombroses campanyes socials globals”.

(Joan BUADES: Op. cit.)

a la República Dominicana, a Mèxic o al Magrib no repercuteix en una millora de la qualitat de vida d'aquestes comunitats, sinó en la intensificació de les disputes per la terra i en la transvasament d'inversió pública de les necessitats generals cap a la construcció d'infraestructura de transports i serveis orientats a afavorir el negoci turístic.”

Ambició de futur. “Lluny d'aspirar a ser una modesta empresa turística transnacional hotelera espanyola líder en el sector, Barceló vol ser una transnacional amb base als EUA, centrada no sols en el negoci hotelier, sinó també en l'immobiliari, sense descartar la participació múltiple en operacions financeres especulatives.”

Habilitat. “El caràcter miraculosament *intuïtiu* de la cultura empresarial dels Barceló, en realitat no és més que l'habilitat de crear nínxols de mercats captius gràcies a la cooperació privilegiada amb socis dels països on s'estableix, sense distinció de règims, des del protectorat dominicà a la dictadura marroquina, passant per l'Espanya democràtica.”

Honestedat. “L'*honestedat* i la *transparència òptima* casen malament amb un imperi turístic que es delecta desviant diners a paradisos fiscals com ara les illes caribenques del Regne Unit i els Països Baixos, Suïssa o Panamà.”

Medi i ètica. “El respecte pel pacte global ambiental, promogut per les Nacions Unides, queda en evidència quan contemplam com el disseny dels edificis dels Barceló respon a cànons forans, els seus *resorts* devasten boscos i platges tropicals verges i el seu recurs massiu al creixement del turisme aeri transoceànic es nodreix de l'oblit de la seva important contribució a l'agreujament del canvi climàtic. I no parlem de l'impacte dels seus negocis *ètics* amb fons especulatiu, com Farallon, que participen entusiàticament dels negocis relacionats amb la guerra de l'Iraq.”

Miquel Payeras